

IT TAKES A COMMUNITY TO BUILD A HOME

Toegang tot huisvesting versterken via **Community Sponsorship**

4 TOOLKITS
VOOR COLLECTIEVE
ACTIE

De meningen in deze publicatie zijn die van de auteurs en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). De gebruikte benamingen en de presentatie van het materiaal in de publicatie impliceren niet dat IOM een mening heeft over de wettelijke status van een land, gebied, stad of regio, of de autoriteiten daarvan, of de afbakening van grenzen. IOM hecht belang aan het principe dat humane en ordelijke migratie voordelig is voor zowel migranten als de samenleving. Als intergouvernementele organisatie werkt IOM samen met haar partners binnen de internationale gemeenschap om ondersteuning te bieden bij de operationele uitdagingen van migratie, het begrip van migratievraagstukken te bevorderen, sociale en economische ontwikkeling via migratie aan te moedigen, en de menselijke waardigheid en het welzijn van migranten te waarborgen.

Deze publicatie werd gefinancierd door de Europese Unie via het Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie 2021-2027, onder de voorwaarden van het RISE-project (Reinforcing Integration through Sponsorship Enhancement). De inhoud is uitsluitend de verantwoordelijkheid van de auteur en weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de Europese Unie.

Uitgever:

Internationale Organisatie voor Migratie

A. Jakšto st. 12

01105 Vilnius

Litouwen

E-mail: iomvilnius@iom.int

Website: <https://lithuania.iom.int/>

Deze publicatie is uitgegeven zonder formele redactie van IOM.

Deze publicatie is uitgegeven zonder goedkeuring van de Publicatie-eenheid van iOm (PUB) voor naleving van de merk- en stijlnormen van iOm.

Deze publicatie is uitgegeven zonder goedkeuring van de IOM Research Unit (RES).

Vereist citaat: Carbone, V., Portelli, S., and Pezzulli, F. - Roma Tre University, Department of Education Science (2025). It takes a community to build a home: Reinforcing integration through sponsorship enhancement - Four Toolkits for collective action. Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), Vilnius.

© IOM 2025

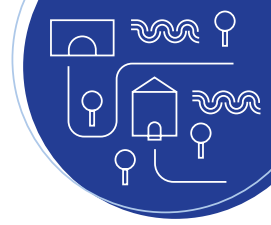
Sommige rechten voorbehouden. Dit werk is beschikbaar gesteld onder de [Creative Commons Naamsvermelding- NietCommercieel- GeenAfgeleideWerken 3.0 IGO-licentie](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/) (CC BY-NC-ND 3.0 IGO).*

Raadpleeg de [Copyright en Gebruiksvoorwaarden](#) voor meer informatie.

Deze publicatie mag niet gebruikt, gepubliceerd of verspreid worden voor doeleinden die voornamelijk bedoeld zijn voor of gericht zijn op commercieel voordeel of financiële compensatie, met uitzondering van educatieve doeleinden, bijvoorbeeld voor opname in lesmateriaal.

Toestemmingen: Verzoeken voor commercieel gebruik of verdere rechten en licenties moeten worden ingediend bij publications@iom.int.

*<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

IT TAKES A COMMUNITY TO BUILD A HOME

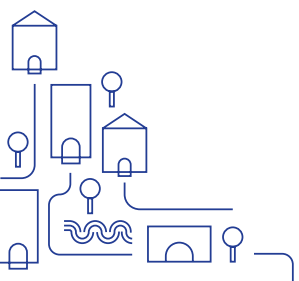
Toegang tot huisvesting versterken via **Community Sponsorship**

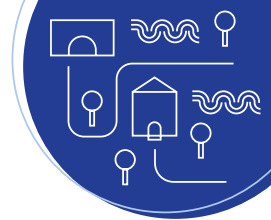
4 TOOLKITS VOOR COLLECTIEVE ACTIE

Vincenzo Carbone, Stefano Portelli, Francesco Maria Pezzulli
(Universiteit Roma Tre, Departement Onderwijswetenschappen)

Mei 2025

Project gefinancierd door de Europese Unie via het Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie 2021-2027 en uitgevoerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) in samenwerking met Odisee Hogeschool, Universiteit Roma Tre en het Litouwse Agentschap voor Opvang en Integratie.

VERKLARENDE WOORDENLIJST VAN TERMEN DIE IN DE TOOLKITS WORDEN GEBRUIKT

GEDWONGEN MIGRANT – een persoon die een woonplaats moet verlaten onder dwang, bijvoorbeeld door bedreiging van het leven of het levensonderhoud. Dit kan komen door natuurrampen, gewapende conflicten, vervolging of andere door mensen veroorzaakte situaties (EMN, 2024b). Terwijl Community Sponsorship (CS) gericht is op personen met internationale bescherming, is dit niet noodzakelijk het geval voor andere solidariteitsinitiatieven in de drie lidstaten van het project. Veel van deze projecten ondersteunen mensen met tijdelijke bescherming of asielzoekers, terwijl andere werken met migranten zonder papieren of migranten met andere verblijfsstatussen. Daarom wordt in deze toolkits de term ‘gedwongen migranten’ gebruikt als overkoepelende term om al deze groepen te omvatten:

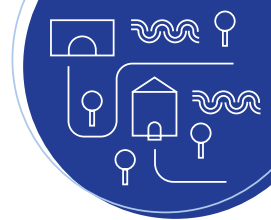
1. **Asielzoeker** – een burger van een derde land of staatloze persoon die een aanvraag heeft ingediend voor bescherming onder het Vluchtelingenverdrag en het Protocol van Genève waarover nog geen definitieve beslissing is genomen (EMN, 2024b).
2. **Begunstigde van internationale bescherming** – een persoon aan wie de vluchtelingenstatus of subsidiaire beschermingsstatus is toegekend (EMN, 2024b).
3. **Begunstigde van tijdelijke bescherming** – een persoon aan wie een uitzonderlijke beschermingsmaatregel is toegekend om onmiddellijke en tijdelijke bescherming te bieden in geval van een massale toestroom of dreigende massale toestroom van ontheemden uit niet-EU-landen die niet naar hun land van herkomst kunnen terugkeren (EU Migration and Home Affairs, 2025).
4. **Nieuwkomer** – een persoon die onlangs in een EU-land is aangekomen en die zich in de eerste fasen van het integratieproces bevindt. Hieronder vallen migranten, vluchtelingen en asielzoekers die zich vestigen in hun nieuwe omgeving en samenleving.
5. **Vluchteling** – persoon die zich wegens een gegronde vrees voor vervolging om redenen van ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging, buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit bezit en de bescherming van dat land niet kan of, wegens deze vrees, niet wil invoeren; of die, indien hij geen nationaliteit bezit en zich ten gevolge van dergelijke gebeurtenissen buiten het land bevindt waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, wegens genoemde vrees, niet wil terugkeren. (Verdrag betreffende de status van vluchtelingen (aangenomen op 28 juli 1951, in werking getreden op 22 april 1954 - 189 UNTS - 137- Art. 1A (2))

COMMUNITY SPONSORSHIP (CS) – een gezamenlijke aanpak waarbij inwoners van het gastland vrijwillig sociale, praktische en emotionele steun bieden aan mensen met internationale bescherming. Deze betrokkenheid bevordert de integratie en vult de ondersteuning van de overheid aan. (IOM, RISE Project, Assessment Report, 2025)

MATCHING – een gestructureerd proces waarbij nieuwkomers worden gekoppeld aan Sponsors. Dit gebeurt op basis van kenmerken, noden en voorkeuren van gedwongen migranten, en op wat Sponsors en ontvangende gemeenschappen kunnen en willen bieden. (Migration Policy Institute Europe, 2023).

SPONSOR(GROEP)/ ONTHAALGROEP – een persoon of een groep personen die zich vrijwillig engageert om gedwongen migranten te ondersteunen bij het wegwijzen worden in hun nieuwe omgeving. Sponsors bieden verschillende vormen van ondersteuning, waaronder hulp bij de toegang tot huisvesting, emotionele steun, lokale diensten en het leren van de taal.

MENTOR/MENTORSCHAP – in de context van hervestiging is mentorschap een aanvullend proces dat erop gericht is vluchtelingen te helpen zich te vestigen en te integreren in hun nieuwe samenleving dankzij advies, begeleiding en aanmoediging van een lid van die samenleving (*IOM Piloting mentorship schemes guidelines*). In de toolkits wordt de term gebruikt om te verwijzen naar de steun die wordt gegeven door deskundige vrijwilligers of professionals (mentors) aan de gemeenschappen of groepen die deelnemen aan Community Sponsorship-programma's (mentees).

VRIJWILLIGER – een persoon die tijd en middelen vrijmaakt om gedwongen migranten te ondersteunen via Community Sponsorship of een ander solidariteitsinitiatief zoals buddying of mentorschap.

BUDDY – een vrijwilliger die de persoonlijke groei en het traject van een nieuwkomer helpt ondersteunen. Dit houdt in het helpen bij het oplossen van alledaagse problemen, het maken van studie- of werkkeuzes, het behandelen van administratieve taken en het delen van vriendschap en vrije tijd delen, en aanmoediging bieden.

BELEIDSMAKERS – ambtenaren, politici of overheidsmedewerkers die toegang hebben tot de openbare besluitvormingsprocessen waarmee de wetten en normen van een staat worden bepaald of gewijzigd. Ze opereren op verschillende niveaus, van de nationale staat tot regionale of lokale overheden, zoals in steden.

DATABANK – een database met informatie, meestal regionaal georganiseerd, die een verscheidenheid aan bronnen verzamelt over een specifiek onderwerp, bijvoorbeeld betaalbare huisvesting.

DIASPORAGEMEENSCHAPPEN/ - ORGANISATOREN – georganiseerde of niet-georganiseerde structuren gecreëerd door groepen migranten (van eerste of verdere generatie) van wie de identiteit en het gevoel erbij te horen, echt of symbolisch, gevormd zijn door hun migratie-ervaring en achtergrond. Ze onderhouden banden met hun thuisland en met elkaar, op basis van een gedeeld gevoel van geschiedenis, identiteit of wederzijdse ervaringen in het land van bestemming (*IOM, 2019*).

EIGENAAR – een persoon die juridisch eigenaar is van een woning of ander residentieel vastgoed en die volledige zeggenschap heeft over het gebruik ervan, zoals er zelf wonen, het verhuren of verkopen.

GEMEENSCHAP – De betekenis van 'gemeenschap' in de context van inclusieprocessen voor vluchtelingen is complex en veelzijdig. Het gaat niet alleen om een geografisch gebied of een groep mensen, maar om een netwerk van relaties, gedeelde waarden en wederzijdse ondersteuningssystemen die inclusie in verschillende sociale domeinen bevorderen, vooroordelen tegengaan en sociale cohesie versterken.

GRIJZE HUURMARKT – hoewel niet expliciet gedefinieerd in de EU-wetgeving, verwijst het over het algemeen naar huurovereenkomsten die in een juridisch grijs gebied opereren, dat situaties kan omvatten waarin huurpraktijken niet volledig in overeenstemming zijn met alle wettelijke vereisten, maar niet ronduit illegaal zijn. Het kan bijvoorbeeld gaan om informele overeenkomsten die bepaalde regels of belastingen ontwijken zonder volledig onwettig te zijn, of om verhuuractiviteiten buiten de reguliere markt als informele overeenkomsten of niet-geregistreerde verhuur.**HOSTEE / GUEST** – a newcomer who receives support from a host or volunteer and who is accommodated in their home or a housing unit owned or rented by their host.

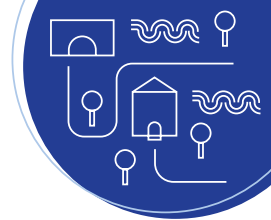
HUISBAAS – iemand die een huis bezit, om erin te wonen of om het aan andere mensen te verhuren.

HUISJESMELKER – een persoon die huizen en flats verhuurt in arme gebieden en in slechte staat, en vaak oneerlijk hoge huurprijzen vraagt (*Cambridge Dictionary*).

HOST/ GASTGEZIN - een persoon of familie die een nieuwkomer verwelkomt en onderdak biedt in hun woning of in wooneenheden die zij bezitten.

HOSTEE - een nieuwkomer die ondersteuning ontvangt van een host of vrijwilliger en verblijft in een

woning die eigendom is van of wordt gehuurd door de host.

HUMANITAIRE CORRIDOR - veilige en legale routes, gefaciliteerd door maatschappelijke organisaties, voor kwetsbare mensen die hun land van herkomst zijn ontvlucht en humanitaire visa krijgen van de landen van bestemming - volgens artikel 25 van Verordening (EG) nr. 810/2009 (*FCEI, 2025*).

HUMANITARISME – een hulpbenadering die uitgaat van het idee dat mensen steun nodig hebben wanneer hun mensenrechten nog niet worden gerespecteerd. Dit gebeurt vaak tijdelijk, als tussenstap naar gelijke rechten voor iedereen. Steeds vaker ligt de nadruk op veerkracht: mensen sterker maken zodat ze zelf beter kunnen omgaan met uitdagingen. Initiatieven zoals Community Sponsorship passen binnen deze nieuwe logica, omdat ze niet alleen bescherming bieden, maar mensen ook helpen om zelf vooruit te komen.

HUUR - de financiële relatie tussen een persoon die eigenaar is van een huis en een persoon die er woont en een maandelijks bedrag betaalt, geregeld door een formeel contract dat is goedgekeurd door een overheidsinstantie.

HUURCONTROLE - beleid gericht op het reguleren van de huurprijzen in de private sector om universele toegang tot huisvesting te garanderen, in overeenstemming met de internationale mensenrechtenwetgeving.

HUUROVEREENKOMST - een wettelijk bindend contract tussen een verhuurder en een huurder. Het beschrijft de voorwaarden waaronder de huurder de woning kan bewonen.

IMMOKANTOOR - een privébedrijf dat de relatie tussen eigenaars en potentiële huurders bemiddelt.

INCLUSIE – het proces waarbij de mogelijkheden, kansen en waardigheid van mensen die benadeeld worden op basis van hun identiteit, worden versterkt zodat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving (*IOM, 2019*). Men spreekt van inclusie, wanneer een groep of individu volledig kan deelnemen aan de belangrijkste activiteiten van de samenleving. Het is een dynamisch, relationeel en veelzijdig proces dat verschillende domeinen van het sociale leven raakt: materieel, relationeel en symbolisch.

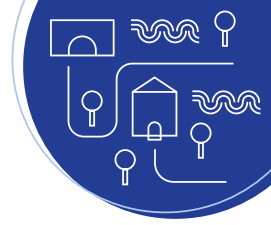
INTEGRATIE - het tweerichtingsproces van wederzijdse aanpassing tussen migranten en de samenlevingen waarin ze leven, waarbij migranten worden opgenomen in het sociale, economische, culturele en politieke leven van de ontvangende gemeenschap (*IOM, 2019*). De term wordt soms alleen gebruikt om te verwijzen naar de veranderingen in levensstijl die van migranten worden gevraagd om zich aan te passen aan de ontvangende samenleving. In de toolkits wordt de voorkeur gegeven aan de term “inclusie”, omdat deze duidelijker verwijst naar de verantwoordelijkheid van de lokale samenleving om uitsluiting actief tegen te gaan.

INTERCULTURELE COMMUNICATIE – een vakgebied en een praktijk die zich richt op de interactie en uitwisseling tussen mensen uit verschillende culturele contexten, met nadruk op zowel het erkennen van culturele verschillen als de mogelijkheid om deze te overbruggen. In een geglobaliseerde en onderling verbonden wereld heeft interculturele communicatie als doel het bevorderen van dialoog, wederzijds begrip en respect, wat essentiële elementen zijn voor internationale betrekkingen, het bedrijfsleven, het onderwijs en het dagelijks leven (*UNESCO-richtlijnen voor intercultureel onderwijs*).

INTERNATIONALE BESCHERMING – In de globale context verwijst dit naar de acties van de internationale gemeenschap, gebaseerd op het internationaal recht, gericht op de bescherming van de fundamentele rechten van een specifieke groep mensen. Het gaat om de bescherming die de internationale gemeenschap biedt aan individuen of groepen die zich buiten hun eigen land bevinden en niet kunnen terugkeren, omdat hun terugkeer in strijd zou zijn met het principe van non-refoulement, en hun land hen niet kan of wil beschermen. (*IOM Woordenlijst Migratie*)

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD Ondernemen (MVO) – “Corporate Social Respon-

sibility (CSR)” in het Engels, verwijst naar het vrijwillig integreren van sociale en milieuoverwegingen in de bedrijfsactiviteiten van particuliere bedrijven (*EU-Commissie*). In dit kader kunnen ook de VN-richtlijnen voor bedrijfsleven en mensenrechten geraadpleegd worden, waarin MVO is opgenomen (*United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, ‘Guiding Principles on Business and Human Rights’, 2011*).

MENSENRECHTEN - mensenrechten zijn normen die de waardigheid van alle mensen erkennen en beschermen. Mensenrechten bepalen hoe individuele mensen in de maatschappij en met elkaar leven, evenals hun relatie met de staat en de verplichtingen die de staat tegenover hen heeft. Mensenrechtenwetgeving verplicht regeringen om sommige dingen te doen en verhindert hen om andere dingen te doen. Individueel hebben ook verantwoordelijkheden: als ze hun mensenrechten gebruiken, moeten ze de rechten van anderen respecteren. Geen enkele regering, groep of individueel persoon heeft het recht om iets te doen dat de rechten van een ander schendt. (*UNESCO*)

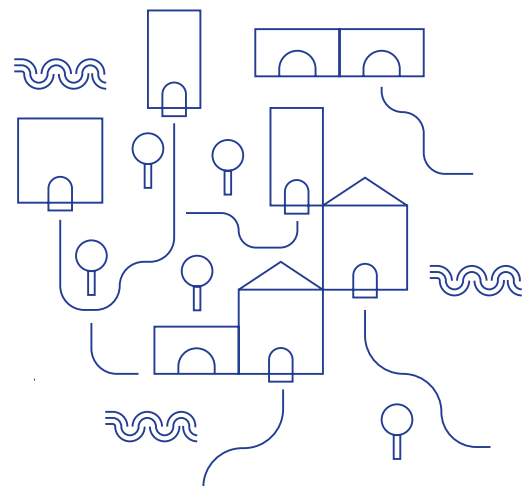
MULTICULTURALISME - een integratiemodel dat culturele diversiteit verwelkomt, viert en tracht te behouden. Deze benadering moedigt migranten aan om volwaardige leden van de samenleving te worden met behoud van hun culturele identiteit. Enerzijds erkent het de diversiteit aan verschillende achtergronden, tradities en wereldvisies. Anderzijds erkent het universalistische waarden, zoals de rechtsstaat of gendergelijkheid, die culturele verschillen overstijgen en dezelfde rechten voor iedereen garanderen. Integratie wordt zo begrepen als een mozaïek waarin etnische minderheidsgroepen zij aan zij kunnen leven met de meerderheidsgroep. (*IOM Woordenlijst Migratie*)

SOCIALE HUISVESTING – woningen die eigendom zijn van de staat en tegen een verlaagde huurprijs worden aangeboden aan mensen die hun woonnood kunnen aantonen en die niet in staat zijn om dit op de private huurmarkt te betalen.

RASSEDISCRIMINATIE/ RACISME - elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afkomst die tot doel of tot gevolg heeft dat de erkenning, het genot of de uitoefening, op voet van gelijkheid, van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel gebied of op andere gebieden van het openbare leven, wordt tenietgedaan of aangetast (*Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie van de Verenigde Naties*).

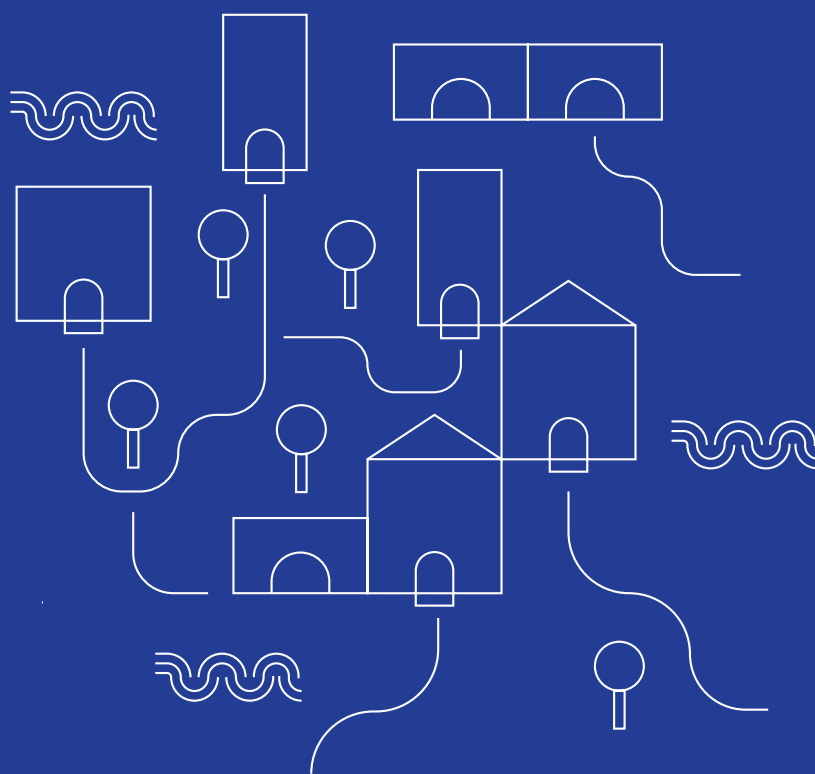
VERHUURDER - een persoon of entiteit die eigenaar is van onroerend goed en dit verhuurt aan huurders op basis van een huurovereenkomst.

ZWARTE MARKTHUUR - huurovereenkomst die illegale elementen bevat, zoals de schending van registratierechten met het oog op belastingontduiking. Deze huurcontracten worden buiten het wettelijke kader gesloten, vaak om door de overheid opgelegde huurcontroles of regelgeving te omzeilen.

INLEIDING.

COMMUNITY SPONSORSHIP: EEN HANDLEIDING

INHOUDSTAFEL

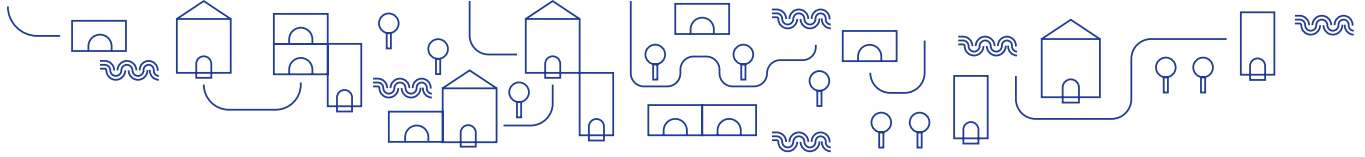
1. ALGEMENE ASPECTEN: GEMEENSCHAPSSTEUN AAN NIEUWKOMERS

- 1.1. PARAATHEID: GEBRUIK VAN MENSELIJKE MOBILITEIT
- 1.2. INTERNATIONALE BESCHERMING IN DE EU
- 1.3. DE WOONCRISIS IN EUROPA
- 1.4. WAAR WONEN GEDWONGEN MIGRANTEN?
- 1.5. HEBBEN GEDWONGEN MIGRANTEN RECHT OP HUISVESTING?
- 1.6. WIE MOET HUISVESTING VOORZIEN?
- 1.7. COMMUNITY SPONSORSHIP ALS HAALBAAR ALTERNATIEF
- 1.8. PRAKTIJKVOORBEELDEN UIT DRIE ZEER VERSCHILLENDE LANDEN

2. PRESENTATIE VAN DE 4 TOOLKITS

- 2.1. HOE DE TOOLKITS NAVIGEREN
- 2.2. ETHIEK VAN COMMUNITY SPONSORSHIP: BEWUSTWORDING VAN ONBEWUSTE VOOROORDELEN, RISICO'S VAN DE "HUMANITAIRE REDEN"
- 2.3. KERNPRINCIPES VAN "INTERCULTURELE COMMUNICATIE" EN MULTICULTURALISME"
- 2.4. RICHTLIJNEN VOOR VEILIGE EN DEGELIJKE HUISVESTING
- 2.5. CONCLUSIES: AAN DE SLAG!

1

ALGEMENE ASPECTEN: GEMEENSCHAPSSTEUN AAN NIEUWKOMERS

1.1. PARAAATHEID: GEBRUIK VAN MENSELIJKE MOBILITEIT

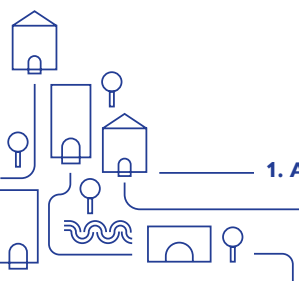
Welkom! We leven in een van de meest **welvarende** tijdperken uit de geschiedenis. We beschikken over de middelen om gezondheid, onderwijs, onderdak en kansen op vooruitgang te bieden aan ieder individu, waar ook ter wereld. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met grote, **wereldwijde uitdagingen** op het gebied van **vrede en mensenrechten**. Het gedeelde streven naar een rechtvaardige wereld staat onder druk. Ecologische veranderingen, de dringende noodzaak om over te schakelen op schone energie, ernstige geopolitieke spanningen en ongekende migratiestromen, zowel vrijwillig als gedwongen, over en binnen grenzen, maken de weg vooruit complexer dan ooit.

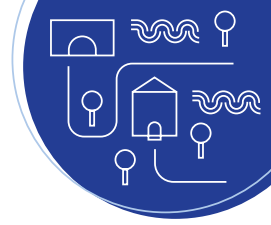
Deze gebeurtenissen raken bepaalde mensen rechtstreeks, maar tegelijkertijd is **iedereen betrokken**. De coronapandemie toonde al aan dat de oplossingen voor een crisis niet individueel kunnen zijn, en dat steun niet beperkt mag blijven tot specifieke groepen. Lokale samenlevingen hebben een indrukwekkende grassroots mobilisering laten zien als reactie op de gebeurtenissen in Oekraïne en Afghanistan¹. Deze acties vormen de basis voor het bevorderen van **vrede en rechtvaardigheid**. Ze brengen mensen bij elkaar, versterken sociale banden, netwerken en gemeenschappen, en bereiden zo onze samenlevingen voor op onvoorziene gebeurtenissen.

Deze handleiding is bedoeld als praktische leidraad **voor het bevorderen van inclusie om lokale samenlevingen voor te bereiden op de opvang van gedwongen migranten**. Menselijke mobiliteit kan in de toekomst veel efficiënter worden aangepakt als vrijwilligers, lokale overheden en nieuwkomers zelf samenwerken, met als doel respect, veiligheid en waardigheid en sociale, politieke, culturele en economische rechten van zowel nieuwkomers als de lokale bevolking te garanderen. Het maatschappelijk middenveld heeft de mogelijkheid om de integratie van nieuwkomers te ondersteunen en te begeleiden, en door samen te werken voor een gemeenschappelijk doel wordt ook de sociale cohesie in het ontvangende land verbeterd.

De focus van deze toolkits ligt op huisvesting, een recht dat in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt genoemd onder de vereisten voor een toereikende levensstandaard, en een belangrijke prioriteit voor EU-beleid zoals het nieuwe new Affordable Housing Initiative standard of living. Volgens Art. 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten heeft iedereen recht op “een toereikende levensstandaard”, met inbegrip van “voldoende voeding, kleding en huisvesting”; en huisvesting wordt ook vermeld in Doel 11 van de Duurzame Ontwikkelingsagenda voor 2030, “Steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam maken” (zie ook SDG 1, 3 en 6). Toegang tot adequate huisvesting is ook opgenomen in de doelstellingen van het EU-actieplan 2021-2027.

In heel Europa vormt huisvesting een cruciale factor van sociale onzekerheid. Duizenden mensen in de EU zijn dakloos of leven in onzekere omstandigheden, velen van hen zijn gedwongen migranten². Het naleven van het basisrecht op huisvesting voor nieuwkomers is in veel Europese landen een omstreden kwestie geworden³. **Het is noodzakelijk om de krachten te bundelen, met oog op een inclusieve en rechtvaardige samenleving.** **IT TAKES A COMMUNITY TO BUILD A HOME!**

Om een gezin te huisvesten hebben we ongeveer twintig mensen nodig die het proces kunnen begeleiden. We zijn met de tijd tot deze conclusie gekomen; want iemand moet met de kinderen meegaan, iemand moet ze Italiaans leren, iemand moet zorgen voor economische stabiliteit... [...] Iedereen kan iets doen; en dit betekent professionals.

(DP, Caritas Italia)

1.2. INTERNATIONALE BESCHERMING IN DE EU

In 2024 vroegen **meer dan 1 miljoen** gedwongen migranten voor het eerst internationale bescherming aan in de EU, en 42% van hen kreeg een of andere vorm van beschermingsstatus. **Meer dan 4 miljoen** mensen die Oekraïne ontvluchtten, genoten tijdelijke bescherming tegen eind 2024. Hoewel deze aantallen aanzienlijk lijken, vertegenwoordigen ze slechts een klein deel van de totale EU-bevolking, die ongeveer 448 miljoen mensen bedraagt. Gedwongen migranten maken momenteel slechts 1,7% uit van de totale EU-bevolking⁴. Dit percentage varieert echter aanzienlijk tussen de EU-landen, waarbij sommige lokale gemeenschappen die een groot aantal vluchtelingen en ontheemden opvangen, **een aanzienlijke druk leggen op lokale diensten, zoals huisvesting, gezondheidszorg en onderwijs, vooral in regio's met beperkte middelen of een reeds overbelaste sociale infrastructuur.**

Gedwongen migranten worden beschermd door **de Conventie van Genève** en in Europa door artikelen 18 en 19 van het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie**, waarin staat dat het asielrecht door alle lidstaten wordt gegarandeerd en dat gedwongen migranten niet mogen worden uitgezet of uitgeleverd aan landen waar ze een onmenselijke behandeling of bestraffing (zoals de doodstraf of foltering) kunnen ondergaan. De internationale wetgeving wordt toegepast via nationale wetgevingskaders en elke staat heeft bevoegde autoriteiten die asielaanvragen beoordelen en het recht op een beschermingsstatus voor gedwongen migranten bepalen. Het migratie- en asielpact dat in 2024 werd goedgekeurd, bepaalt in de EU een nieuwe set aan gemeenschappelijke regels voor migratiebeheer. Gedwongen migranten die zich op Europees grondgebied bevinden, **mogen op geen enkele manier worden gediscrimineerd**. Soms komt discriminatie echter in de vorm van ongelijke toegang tot cruciale middelen of uitsluiting van de vervulling van basisbehoeften. Huisvesting is daar zeker één van.

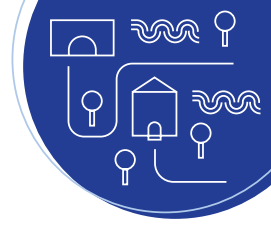
1.3. DE WOONCRISIS IN EUROPA

Niet alleen gedwongen migranten ondervinden moeilijkheden met de toegang tot degelijke huisvesting in de EU, veel Europese burgers kampen met hetzelfde probleem. Een reeks economische en politieke dynamieken, heeft geleid tot een dramatisch tekort aan huisvesting en een vermindering van het aantal sociale woningen voor mensen in nood. Volgens *Eurostat* loopt bijna **een op de tien mensen** in de EU het risico op armoede en sociale uitsluiting en heeft de helft van hen woonproblemen gekend⁵. Uit een Eurofound-rapport blijkt dat **46% van de Europese huurders het risico loopt** om hun woning in de komende drie maanden te moeten verlaten omdat ze het zich niet meer kunnen veroorloven⁶. Huisuitzettingen veroorzaken leed, pijn en het gevoel te falen in de poging om de eigen omstandigheden te verbeteren. Ze zijn een lot dat gevreesd wordt door alle werkende lagen van de Europese samenleving, en deze angst kan leiden tot wantrouwen, sociale ontwrichting, racisme en xenofobie.

1. ALGEMENE ASPECTEN: GEMEENSCHAPSSTEUN AAN NIEUWKOMERS

COMMUNITY SPONSORSHIP: EEN HANDLEIDING

Huisvesting is een universeel recht en zou wettelijk gegarandeerd moeten zijn voor alle mensen die in Europa wonen. **De Europese Pijler van Sociale Rechten** stelt dat toegang tot sociale huisvesting, of kwaliteitsvolle woonhulp, moet worden verstrekt aan zij die dit nodig hebben. Het **Europees platform voor de bestrijding van dakloosheid** wil ervoor zorgen dat niemand op straat slaapt bij gebrek aan noodhuisvesting, dat niemand langer dan nodig in nood- of tijdelijke huisvesting verblijft, dat huisuitzettingen waar mogelijk worden voorkomen en dat niemand wordt uitgezet zonder hulp bij het vinden van een passende woonoplossing. In januari 2021 heeft het Europees Parlement een resolutie uitgevaardigd over **toegang tot fatsoenlijke en betaalbare huisvesting voor iedereen**. Deze resolutie spoort de Europese Commissie en de lidstaten aan om zich meer in te zetten voor sociale, energie-efficiënte, adequate en betaalbare woningen; om huisuitzettingen tegen te gaan; en om te experimenteren met innovatieve manieren om de financiële investeringen in huisvesting te verminderen en publieke plannen te maken om dakloosheid te bestrijden. Eind 2024 heeft de EU een nieuwe **commissaris voor huisvesting** benoemd, wat toont dat het probleem op structureel niveau wordt aangepakt.

Toch omvat sociale huisvesting in de EU slechts 4% van de totale woningvoorraad, terwijl innovatieve projecten voor openbare toegang tot huisvesting er nog steeds niet in slaagden om zich te richten op de meest kwetsbare sectoren van de bevolking. Alternatieve plannen om te voorzien in betaalbare huisvesting zoals coöperatieve huisvesting of Community Land Trusts⁷ konden de nood niet beantwoorden. De meeste herstelplannen van 2022-2023 vermelden sociale woningen als een nood, maar besteden er over het algemeen zeer weinig middelen aan. Ondertussen zijn de kosten voor huurwoningen in de privésector tussen 2015 en 2022 met gemiddeld 48% gestegen⁸.

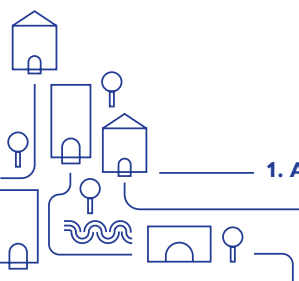
FEITEN

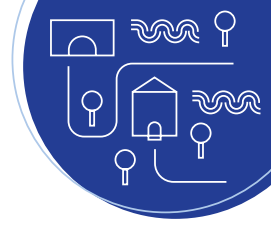
Jordanië, een klein Aziatisch land met slechts elf miljoen inwoners, vangt meer dan 3 miljoen vluchtelingen op, dat wil zeggen twee gedwongen migranten voor elke zeven mensen.

QUIZ

In wat voor huis woon je? Particulier, openbaar, coöperatief? Hoeveel soorten woningen ken je? Ken je mensen die in coöperatieve huizen wonen, in nieuwbouwprojecten, in semi-overheidswoningen, in sociale woningen, in huizen die eigendom zijn van pensioenfondsen? Hoeveel van hen zijn nieuwkomers?

1.4. WAAR WONEN GEDWONGEN MIGRANTEN?

Veel gedwongen migranten in Europa hebben geen volledige toegang tot huisvesting en krijgen niet de garantie dat ze hun leefomstandigheden kunnen verbeteren. Tienduizenden wonen in **gebrekkige woningen**, in overvolle huizen en buurten, betalen vaak buitensporige bedragen voor de huur of hebben te lijden onder slechte omstandigheden op zoals schimmel en gebrek aan zonlicht⁹. Ondanks decennialange strijd om sloppenwijken in heel Europa te overwinnen, zijn er vandaag de dag nieuwe sloppenwijken ontstaan. Dit fenomeen vindt vooral plaats op afgelegen locaties waar tijdelijke jobs in de landbouw beschikbaar zijn, of in grensgebieden waar gedwongen migranten wachten op de kans om naar een ander land te verhuizen.

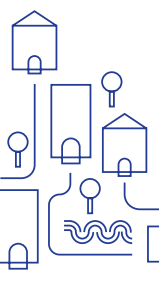
Lokale overheden en regeringen moeten garanderen dat elke persoon in een huis woont dat voldoet aan de basisbehoeften, zoals veilig drinkwater en adequate sanitaire voorzieningen¹⁰. Het feit dat deze vereisten niet gelden voor enkele duizenden mensen **ondermijnt de geloofwaardigheid van de lokale overheden en van de EU-instellingen**. Democratie en haar geloofwaardigheid worden ook gevoed door het universele recht op basisrechten. Het feit dat nieuwkomers in Europa niet de mogelijkheid hebben om volledig te worden opgenomen in de sociale structuur die andere burgers wel hebben, is een probleem dat **alle burgers** aangaat.

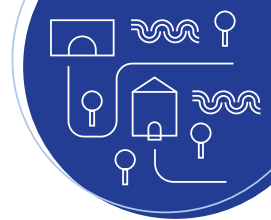

VOORBEELDEN

De afgelopen jaren werd **België** geconfronteerd met verschillende opvangcrisisen, met name in 2015 en 2021, als gevolg van pieken in asielaanvragen en politieke beslissingen die gevolgen hadden voor opvangcentra. Door de crisis zaten velen zonder onderdak. Terwijl sommigen onderdak vonden bij kennissen of in humanitaire noodopvangcentra, werden anderen aan hun lot overgelaten in kraakpanden of op straat. Aanvankelijk werden vooral jonge alleenstaande mannen getroffen, maar in oktober 2022 kregen ook gezinnen, kinderen en vrouwen geen toegang tot onderdak. Het tekort aan opvangplaatsen heeft zowel juridische als humanitaire gevolgen gehad. Veel gedwongen migranten hebben geen toegang tot fundamentele mensenrechten, zoals essentiële diensten en sociale bijstand. Verschillende sociale initiatieven bieden nood- en daklozendiensten aan, maar ze worden overstelpt door het overbelaste opvangsysteem¹¹.

Sinds de migratiecrisis in 2021 heeft **Litouwen** moeite om de toestroom van gedwongen migranten op te vangen. Velen leven in ondermaatse omstandigheden in opvangcentra zoals Naujininkai, Kybartai, Pabradė en Rukla, waar basisvoorzieningen vaak ontbreken¹². De crisis heeft geleid tot aanzienlijke mensenrechtenschendingen, waaronder slechte leefomstandigheden, ontoereikende gezondheidszorg en beperkte toegang tot rechtsbijstand. Gedwongen migranten worden geconfronteerd met overvolle huisvesting, taalbarrières en een gebrek aan financiële steun, wat hun kwetsbaarheid vergroot. Het Litouwse opvangsysteem blijft overbelast en veel sociale initiatieven kunnen niet voldoen aan de groeiende vraag naar noodhulp en daklozenopvang.

1.5. HEBBEN GEDWONGEN MIGRANTEN RECHT OP HUISVESTING?

Vluchtelingen worden in Europa, net als in de rest van de wereld, beschermd door de **Conventie van Genève uit 1951**, die stelt dat alle staten mensen moeten beschermen die op redelijke gronden vrezen voor vervolging op grond van ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep. Artikel 21 van de conventie bevestigt dat alle staten *gedwongen migranten die legaal op hun grondgebied verblijven zo gunstig mogelijk moeten behandelen en in ieder geval niet minder gunstig dan vreemdelingen in het algemeen onder dezelfde omstandigheden*.

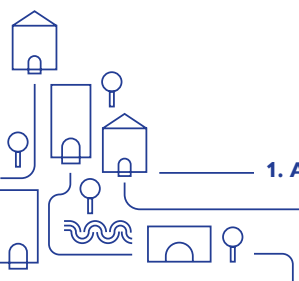
De **resolutie van de EU van 2021 over fatsoenlijke en betaalbare huisvesting voor iedereen** beoogt een toekomst waarin iedereen het recht heeft om een huis te hebben en te onderhouden, waarmee eindelijk de beloften van het **Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten** van 1966 en van de oprichtingsverklaring **van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** van de Verenigde Naties van 1948 worden ingelost. Staten zouden zich moeten inzetten om de beperkingen weg te nemen die elk individu verhinderen om geluk en vervulling na te streven, zoals het gebrek aan huisvesting.

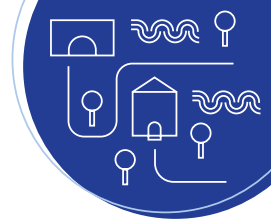
Gebrek aan huisvesting kan leiden tot een toename van gezondheidsproblemen, wat rechtstreeks gevolgen heeft voor de openbare diensten. Het kan leiden tot een gebrek aan onderwijskansen voor kinderen, wat ook gevolgen heeft voor de toekomst van Europa. Mensen die geen toegang hebben tot passende huisvesting en dakloos zijn, kunnen gedwongen worden om overlevingsstrategieën te gebruiken die vaak gecriminaliseerd worden, waardoor de perceptie van onveiligheid en stedelijke achteruitgang verergert, vooral in dichtbevolkte gebieden. Een woon- en migratiebeleid dat de EU-richtlijnen weerspiegelt, kan daarentegen bijdragen aan een betere gezondheid, veiligheid, sociale cohesie en lokale ontwikkeling. Het Europese actieplan voor integratie en inclusie 2021–2027 stelt concrete maatregelen voor om lidstaten en andere relevante partijen te ondersteunen bij het aanpakken van uitdagingen rond inclusie voor migranten en EU-burgers met een migratieachtergrond ³.

1.6. WIE MOET HUISVESTING VOORZIEN?

Europa is een van de continenten ter wereld met het hoogste percentage woningen per hoofd van de bevolking. De **Europese woningvoorraad is erg groot** en zou elke inwoner kunnen huisvesten in de bestaande huizen. Huisvesting is echter niet eerlijk verdeeld: veel huizen staan niet op de markt, ofwel omdat ze niet zodanig ingericht zijn om geschikt te zijn om in te wonen, ofwel omdat ze zich in afgelegen gebieden bevinden die geen toegang bieden tot jobs of sociale netwerken¹⁴. Andere huizen worden kunstmatig buiten de markt gehouden door vastgoedbedrijven om de waarde van de huizen die wel beschikbaar zijn, te verhogen. Dit gebeurt door via commerciële dumping, een praktijk die illegaal is voor veel andere soorten goederen.

In elke lidstaat zijn lokale overheden verantwoordelijk voor het waarborgen van een eerlijke verdeling van beschikbare middelen, waaronder huisvesting. Dit moet garanderen dat niemand wordt uitgesloten van toegang tot basisvoorzieningen die essentieel zijn voor overleving, gezondheid of onderwijs. In België bijvoorbeeld legt een recente bepaling boetes op aan eigenaars die hun huis langer dan 12 maanden leeg laten staan in de gemeente Brussel¹⁵; in Italië hebben de subregionale niveaus (provincies en gemeenten) een zekere mate van autonomie bij het nemen van beslissingen over het woonbeleid, waarbij ze interventies richten op basis van lokale behoeften¹⁶. Verschillende overheidsniveaus zorgen er samen voor dat woonrechten in de praktijk omgezet worden: **gemeentelijke overheden** staan het dichtst bij de burgers en zijn vaak verantwoordelijk voor hun huisvesting een voorwaarde voor veel basisrechten zoals gezondheid; **regionale overheden** zijn in veel landen verantwoordelijk voor het beheer van de openbare huisvestingsvoorraad en moeten de regelgeving toepassen die eerlijke toegang voor iedereen garandeert; **overheidsinstanties** moeten zich houden aan internationale normen in wetten en normen die huisvesting reguleren en reageren op de resoluties van de EU. Het maatschappelijk middenveld kan er echter toe bijdragen dat al deze niveaus van de staat goed functioneren¹⁷. Het maatschappelijk middenveld is de lijm die gemeenschappen bij elkaar houdt, de netwerken die

informatie en innovatie door het politieke en sociale spectrum laten stromen. Het maatschappelijk middenveld kan via zijn organisaties helpen om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

In deze context is het nodig om een gemeenschappelijk begrip op te bouwen en samenwerkingsacties te definiëren.

Deze toolkits zetten een stap in die richting! Ze bieden informatie op maat voor de verschillende actoren die betrokken zijn bij Community Sponsorship om uit te zoeken **welke rol ze kunnen vervullen.** Ook **leveren de toolkits** de nodige instrumenten aan om zo gemeenschappen te versterken en iedereen toegang tot fatsoenlijke huisvesting te bieden.

1.7. COMMUNITY SPONSORSHIP ALS HAALBAAR ALTERNATIEF

In 2008 verliet ik mijn land. Omdat er in mijn land een probleem was, een dictator. Al 32 jaar dezelfde president. We hadden een job in een landbouwbedrijf, op het platteland. In 2007 werd mijn vader gearresteerd en stopte al het werk. In 2008 was het hetzelfde, dus ben ik ons land ontvlucht. Er waren zoveel problemen, gevangenis, militairen, en toen begon de oorlog met Ethiopië. In 2009 ben ik daarom gevlucht naar Soedan. Ik verbleef vier jaar in Soedan, ging daarna naar Libië, en kwam erna toe in Lampedusa. Drie weken in Lampedusa, toen Pozzallo, toen Camini. In 2013 kwam ik aan in Camini. Ik zat in het project, toen het project afliep heb ik een huis gehuurd, daarna heb ik een huis gekocht.

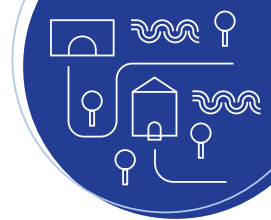
(F., gedwongen migrant uit Ethiopië, nu huiseigenaar in Italië na een Community Sponsorship -project in Camini, regio Calabrië)

Community Sponsorship is een aanvullend traject voor gedwongen migranten dat uitgebreide ondersteuning biedt om hun integratie te bevorderen, waaronder hulp bij het vinden van huisvesting¹⁸. Het is echter belangrijk op te merken dat Community Sponsorship zelf geen “wettelijke weg” naar bescherming is. Deze programma’s vergemakkelijken niet de legale toelating van vluchtelingen, maar dienen eerder als integratie- en ondersteuningsmechanismen voor zij die al in een land zijn toegelaten.

Community Sponsorship draagt bij tot het aanpakken van het tekort aan huisvesting voor gedwongen migranten door lokale groepen burgers te mobiliseren die goed opgeleid, begeleid en georganiseerd zijn. Deze gemeenschappen kunnen toegang verlenen tot huizen die niet op de markt zijn; ze kunnen nieuwkomers onderbrengen in hun eigen huizen of faciliteiten; of ze kunnen helpen bij het mobiliseren van immokantoren en verhuurders die bereid zijn huizen aan te bieden aan gedwongen migranten. Bij deze vormen van Community Sponsorship kunnen maatschappelijke organisaties, lokale overheden, ngo’s, religieuze organisaties, de publieke sector, de privésector en werkgevers betrokken worden, evenals lokale en diasporagemeenschappen.

Community Sponsorship werd oorspronkelijk ontwikkeld in **Canada** om honderdduizenden gedwongen migranten uit Vietnam te ondersteunen tijdens de oorlog tussen de VS en Vietnam, door de krachten te bundelen met lokale families, kerken en gemeenschappen om huisvesting te bieden aan mensen in nood. Het initiatief

werd later overgenomen in Australië, het VK en de VS, en werd onlangs door de EU erkend als een effectieve manier de wooncrisis aan te pakken.¹⁹

In haar **mededeling “Naar een hervorming van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel”** en in de “Aanbeveling betreffende legale trajecten voor bescherming in de EU: bevordering van hervestiging, toelating op humanitaire gronden en andere aanvullende trajecten” (1364/2020) moedigt de Europese Commissie de ontwikkeling van goede praktijken aan rond Community Sponsorship op EU-niveau. De EU heeft toegezegd bestaande nationale praktijken te ondersteunen om een Europees model van Community Sponsorship te ontwikkelen als onderdeel van het nieuwe migratie- en asielpact.²⁰

Het RISE-project bouwt verder op dit doel dat door de Europese Commissie geformuleerd werd. De RISE-materialen bouwen verder op de geleerde lessen van bestaande Community Sponsorship-modellen, uit voornamelijk in Italië en België, en personen die reeds aan een dergelijk project deelnamen. Het project verzamelt zo praktische strategieën, tools en benaderingen die bij de implementatie van de Community Sponsorship-programma's kunnen helpen.

1.8. PRAKTIJKVOORBEELDEN UIT DRIE ZEER VERSCHILLENDE LANDEN

In sommige Europese landen maakt Community Sponsorship al deel uit van de activiteiten van verschillende ngo's. **België** lanceerde in 2020 een pilootproject rond Community Sponsorship (CS) als onderdeel van zijn hervestigingsprogramma, gecoördineerd door het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (*Fedasil*) en Caritas International. De doelgroep van dit programma bestaat uit *kwetsbare hervestigde vluchtelingen* die akkoord zijn gegaan om deel te nemen, en die eerst worden geïdentificeerd door de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR). Zij worden vervolgens geselecteerd door het Belgische Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) en worden vervolgens gescreend door Fedasil in hun land van herkomst. Fedasil en Caritas werken samen om de deelnemers te koppelen aan onthaalgroepen (*sponsorgroepen*) in België. De onthaalgroepen bestaan uit minstens vijf vrijwillige burgers die zich engageren om de nieuwkomers een jaar lang te ondersteunen. Vervolgens bereiden de partnerorganisaties de onthaalgroep voor op de komst van de geselecteerde vluchtelingen, terwijl Fedasil in nauw contact blijft met de vluchtelingengroepen of families die hervestigd worden. Door sociale, praktische en emotionele steun te bieden, helpen deze onthaalgroepen de hervestigde individuen om zich in hun nieuwe gemeenschap te vestigen, als aanvulling op de integratiemaatregelen van de overheid. Als er geen geschikte match met een onthaalgroep wordt gevonden, komen de vluchtelingen in het standaard hervestigingsproces terecht.

Italië heeft een aanvullend traject voor gedwongen migranten ontwikkeld dat “humanitaire corridors” wordt genoemd en in samenwerking met de regering wordt beheerd door vier organisaties, waaronder drie van de belangrijkste religieuze netwerken van het land - Caritas, Comunità di Sant'Egidio, Federazione di Chiese Evangeliche Italiane (FCEI) - en een culturele organisatie met de naam Associazione Ricreativa Culturale Italiana (ARCI). Meer dan 5000 gedwongen migranten zijn hervestigd in het eerste jaar van het programma, dat in de daaropvolgende jaren twee keer verlengd werd. Het gaat meestal om Afghaanse, Ethiopische en Syrische gedwongen migranten die geselecteerd en gematcht worden (zoals in België) vóór hun aankomst in Europa. Ze worden vervolgens ondergebracht in huizen of faciliteiten die door de organisaties zijn gevonden, en in veel gevallen worden ze toevertrouwd aan onthaalgroepen, die ook worden getraind en begeleid gedurende een jaar. Andere vormen van Community Sponsorship in Italië zijn gericht op gedwongen migranten die al in het land wonen. Zo zette de organisatie *Refugees Welcome Italia* een matchingsysteem op dat al 2000 gezinnen kon engageren bij het ondersteunen of huisvesten van gedwongen migranten.

Andere Europese landen hebben nog maar recent een Community Sponsorship-programma opgezet. **Litouwen**, het derde land binnen het RISE-project, heeft nog niet eerder lokale gemeenschappen betrokken bij de opvang van gedwongen migranten. Een opmerkelijk initiatief dat lijkt op Community Sponsorship werd uitgevoerd door Strong Together, een Litouwse ngo, die Litouwse burgers mobiliseerde om gratis onderdak te bieden aan Oekraïners die het conflict ontvluchtten. Dit programma mobiliseerde heel wat burgers, maar bleef beperkt tot ondersteuning aan Oekraïense burgers. De vrijwilligers beschreven de aangeboden hulp vaak als het bieden van onderdak of het huisvesten van gedwongen migranten.

2

PRESENTATIE VAN DE 4 TOOLKITS

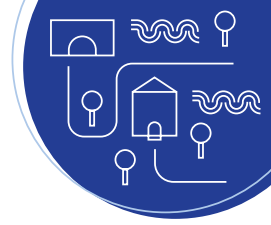
2.1. HOE DE TOOLKITS NAVIGEREN

Deze toolkits zijn ingedeeld volgens de *doelgroepen* die een rol spelen bij de implementatie van Community Sponsorship-programma's in de drie relevante landen waarop het RISE-project is gericht. Belangrijk hierbij is dat verschillende delen van de samenleving samenwerken, een gedeeld begrip hebben van de uitdagingen en een gemeenschappelijk doel nastreven. De toolkits zijn bedoeld voor vrijwilligers, personen met internationale bescherming, overheidsmedewerkers en eigenaars van onroerend goed. Iedereen wordt aangemoedigd om alle vier toolkits te lezen, maar het is aangewezen om **te focussen op de toolkit die het meest overeenkomt met de huidige situatie van elke lezer**. Houd er rekening mee dat wie vandaag de toolkit leest die geschreven is voor gedwongen migranten die op zoek zijn naar huisvesting, morgen misschien de toolkit leest voor vrijwilligers die ondersteuning bieden aan mensen in nood.

- De eerste toolkit is geschreven voor **vrijwilligers, ngo-leiders, mentoren, Sponsors en diaspora-organisaties** die al werken of willen werken aan de ontwikkeling van Community Sponsorship-programma's voor gedwongen migranten. Het is een samenvatting van het werk van veel organisaties die al toolkits hebben gemaakt voor vrijwilligers die aan dit onderwerp werken, en de uitdagingen waarmee de organisaties of hun leiders worden geconfronteerd bij het opzetten van projecten voor Community Sponsorship. *De toolkit kan nuttig zijn voor ngo-leiders, vrijwilligers, Sponsors, bezorgde burgers, organisatoren van diaspora-organisaties, universiteitsdepartementen die geïnteresseerd zijn in het opzetten van complementaire routes voor studenten...*
- De tweede toolkit is geschreven voor **gedwongen migranten** die worstelen met de complexe woonsituatie in Europa. Deze toolkit is bedoeld als een gids om de moeilijkheden van de private woonmarkt, sociale woningen en de bureaucratie in verband met huisvesting en verblijf te begrijpen. Het document probeert mythes te ontcrachten en lezers aan te moedigen een actieve rol te spelen. *De toolkit kan nuttig zijn voor gedwongen migranten, maar ook voor mensen die overwegen te migreren.*
- De derde toolkit is bedoeld voor **overheidsmedewerkers** die op zoek zijn naar bijkomende tools om woonoplossingen voor gedwongen migranten te garanderen, en naar tools om Community Sponsorship-projecten te ondersteunen. Het document geeft een overzicht van de mogelijkheden en beperkingen waarmee mensen met beslissingsbevoegdheid kunnen worden geconfronteerd, het wettelijke actiekader en enkele manieren om moeilijkheden te overwinnen. *De toolkit kan nuttig zijn voor beleidsmakers, lokale bestuurders, ambtenaren, burgemeesters...*
- De vierde toolkit is geschreven voor **eigenaars van onroerend goed**: mensen die op de een of andere manier betrokken zijn bij het beheer van een huis, of meerdere, en die ook geïnteresseerd zijn in het beschikbaar stellen ervan voor gedwongen migranten. Het document kan schept een kader om mogelijke samenwerkingen te verkennen en de voordelen van Community Sponsorship te belichten. *De toolkit kan nuttig zijn voor verhuurders, maar ook voor vastgoedmakelaars.*

Deze inleiding bevat ook een **verklarende woordenlijst** die helpt bij het navigeren van de vier toolkits en levert een definitie voor de gebruikte termen. De toolkits zijn zowel beschikbaar in tekstvorm als in de vorm van interactieve trainingsmodules voor specifieke doelgroepen.

Iedereen vertrekt vanuit zijn eigen situatie om te bepalen welke bijdrage mogelijk is!

Als je dit paradigma doorbreekt, als je het uit de humanitaire context haalt, uit liefdadigheid, uit noodsituaties, en je zet het op de kwestie van het recht op huisvesting in zijn complexiteit - wat vrijheid van beweging impliceert, niet lijden onder afpersing, dus niet gedwongen worden om al die onzekere en onderbetaalde jobs te doen die niemand wil doen in steden, dan begint het hele mechanisme uiteen te vallen; en soms [...] zijn het niet alleen de instellingen in hun verschillende geledingen die zich verzetten om aan dit paradigma te ontsnappen, maar ook al die stakeholders die [...] er ook een opmerkelijk economisch belang bij hebben om deze dynamiek in stand te houden. Dus, de hele vrijwilligerssector, sociale coöperaties, enzovoort, die, ook al worden ze bewogen door zogenaamde 'goede bedoelingen', in feite gevoed wordt en overleeft vanwege dit humanitaire noodparadigma.

(Italiaanse specialist geïnterviewd binnen het RISE-project)

2.2. ETHIEK VAN COMMUNITY SPONSORSHIP: BEWUSTWORDING VAN ONBEWUSTE VOOROORDELEN, RISICO'S VAN DE "HUMANITAIRE REDEN"

Het is algemeen bekend dat goede bedoelingen niet altijd tot positieve resultaten leiden. Vooral mensen die menen de plicht en de middelen te hebben om de inclusie van gedwongen migranten te vergemakkelijken, kunnen onbewust worden beïnvloed door vooroordelen of negatieve stereotypen. Het is daarom belangrijk om open te staan voor kritiek en feedback, zelfs als dit teleurstelling of ongemak met zich meebrengt.

Community Sponsorship slaagt de brug tussen mensen die proberen inclusieve relaties op te bouwen, en mensen die misschien weinig kans hebben om over hun huidige omstandigheden te beslissen. De mensen die "geholpen" worden, kunnen het gevoel krijgen dat ze enkel gezien worden als hulpbehoevend of "divers". Zo kunnen ze voelen dat ze geen *agency* – eigen beslissingsrecht – hebben. Een "geschenk" zoals gastvrijheid (als essentiële uitdrukking van solidariteit) houdt altijd een verplichting in tegenover degenen die het ontvangen. Dit wordt wederkerigheid genoemd en is een van de fundamenteën van het sociale leven. Wanneer een geschenk echter bedoeld is om iemand te "redderen", kan het zijn dat de persoon die het ontvangt niet in staat is om de verplichting na te komen en zich dus paradoxaal genoeg vernederd of benadeeld voelt.

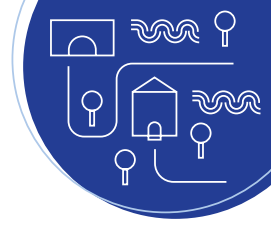
Het belang van deze impliciete boodschappen mag niet worden onderschat, evenmin als de onbewuste vooroordelen die schuilgaan achter wat vaak "the humanitarian reason" ("humanitaire rede") wordt genoemd. Dit is een relatiemodel dat het belang van wederkerigheid kan verzwakken en de collectieve dimensie van de menselijke samenleving kan verhullen. Community Sponsorship is een grassroots middel om deze vormen van wederkerigheid te beoordelen; het vereist inderdaad een nauwkeurig onderzoek naar de ethische implicaties ervan.

Deze toolkits zijn bedoeld om met al deze vooroordelen rekening te houden!

2. PRESENTATIE VAN DE 4 TOOLKITS

COMMUNITY SPONSORSHIP: EEN HANDLEIDING

In deze verenigingen die door goede wil bewogen worden, is het risico natuurlijk dat ze mensen verzamelen die willen voelen dat ze goede mensen zijn. Er is dus een dimensie van liefdadigheid. Er is een idee van ‘ik doe iets om jou te redden, want hierdoor word ik een beter mens’. Deze eigenschap is erg aanwezig in alle vrijwilligersorganisaties die een soort ‘pop’-activisme uitvoeren, zoals ik het noem. Ze zijn actief, maar ze willen ook snel een humanitaire organisatie worden; omdat het gemakkelijker is om over humanitaire organisaties te praten dan over mensenrechten of politieke rechten. Hier vind je de meeste ambivalenties en dubbelzinnigheden.

(L.P., interview met een psycholoog in het kader van het RISE Assessment Report)

2.3. KERNPRINCIPES VAN “INTERCULTURELE COMMUNICATIE” EN “MULTICULTURALISME”

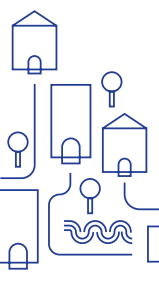
Vaak wordt Community Sponsorship geprezen als een gelegenheid om te experimenteren met interculturele communicatie, dat wil zeggen interactie tussen mensen die, zoals vaak wordt gezegd, “tot verschillende culturen behoren”. **Ook dit idee vraagt om de nodige overwegingen vooraf.**

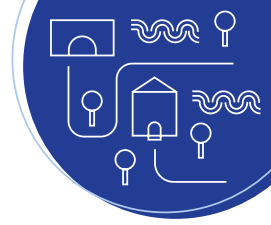
Wat is “cultuur”? Menselijke “culturen” worden vaak voorgesteld als **homogene blokken met duidelijke grenzen**, vergelijkbaar met de kaart van natiestaten die getekend is als een puzzel van duidelijk afgebakende gebieden, elk met een eigen kleur. Om het xenofobe idee te vermijden dat alle mensen moeten leven in het gebied waar ze “cultureel” thuishoren, suggereert het idee van een “multiculturele” samenleving dat mensen “die tot verschillende culturen behoren” hetzelfde grondgebied kunnen delen. Dit tweede idee is echter ook misleidend en kan indirect discriminatie aanwakkeren.

QUIZ

Kun je de culturele eigenschappen van iemand anders beschrijven? En kun je ook een paar van je eigen culturele kenmerken benoemen? Waarom is het vaak moeilijker om je eigen cultuur te zien? Hebben alleen “anderen” cultuur?

Het zijn **niet de “culturele verschillen” die sociale wrijvingen veroorzaken, maar eerder ongelijkheden in status, privileges, macht, economie en toegang tot middelen.** Mensen moeten niet gelabeld of ingedeeld worden in een specifieke “cultuur” omdat dit kan betekenen dat iemands gedrag of overtuigingen in stereotype of conventionele visies worden gedwongen, die misschien niet representatief voor hen zijn. De diversiteit van elke persoon moet worden benaderd **op basis van wat die persoon over zichzelf wil delen**; niet door identiteitslabels op te leggen. Gelukkig handelen, denken, praten, begrijpen en geloven mensen verschillend; door hen in homogene containers te groeperen, worden individuele levens en manieren van zijn uitgewist en worden mensen gedwongen tot stereotypen en vooroordelen.

Ik geloof niet in liefdadigheid, ik geloof in solidariteit. Liefdadigheid is zo verticaal; het gaat van boven naar beneden. Solidariteit is horizontaal; het respecteert de ander. Ik kan nog veel leren van andere mensen.

(Eduardo Galeano)

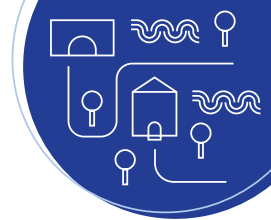
2.4. RICHTLIJNEN VOOR VEILIGE EN DEGELIJKE HUISVESTING

Een huis hebben betekent echter niet alleen onderdak hebben. Er zijn internationaal erkende richtlijnen die bepalen wat nodig is om een huis als een thuis te beschouwen. Volgens de EU-resolutie omvat fatsoenlijke huisvesting “schoon, drinkbaar water van hoge kwaliteit, adequate sanitaire voorzieningen en hygiëne, aansluiting op riolerings- en waternetwerken, een gezond binnenklimaat” en “betaalbare, betrouwbare en duurzame energie”. Huisvesting moet bijdragen “aan de bestrijding van armoede in al haar vormen, de bescherming van de mensenrechten van kwetsbare gezinnen en de ondersteuning van de meest kwetsbare groepen, om hun gezondheid en welzijn te waarborgen”. Veel woningen die worden verhuurd aan gedwongen migranten zijn daarentegen ondermaats en voldoen niet aan de basisvoorwaarden. **Sommige huisbazen bezitten huizen van slechte kwaliteit en nemen geen maatregelen om deze te onderhouden of te renoveren**, zoals ze voor andere huurders zouden doen. Ze profiteren van het feit dat gedwongen migranten vaak niet klagen uit angst om dakloos te worden. Deze eigenaars worden “huisjesmelker” genoemd. Andere eigenaren verhuren onregelmatige panden aan gedwongen migranten, zoals appartementen die eigenlijk bedoeld zijn als atelier of winkel, of zelfs krotten, die niet over de juiste bewoonbaarheidscertificaten beschikken. Ze profiteren van het feit dat gedwongen migranten vaak uitgesloten zijn van toegang tot informatie en institutionele structuren om fatsoenlijke huisvesting op te eisen.

2.5. CONCLUSIE: AAN DE SLAG!

Deze toolkits kunnen het probleem natuurlijk niet oplossen. Ze kunnen echter wel helpen om **de brug te slaan** tussen delen van de samenleving die van elkaar gescheiden zijn en soms schijnbaar tegengestelde belangen nastreven. Het wordt aanbevolen om ze creatief te gebruiken om een nieuwe aanpak te ontwikkelen voor de opvang van gedwongen migranten in de respectieve lokale gemeenschappen.

BRONVERMELDING

¹ Gebaseerd op de laatste beschikbare gegevens: Syriërs, Venezolanen en Afghanen blijven de top drie asielzoekerspopulaties in de EU voor 2024, op de vlucht voor oorlog, vervolging en economische ineenstorting, samen met Oekraïners die bescherming genieten onder de richtlijn tijdelijke bescherming.

² DW, "Across the EU, enough houses are lying empty to house all of the EU's homeless people, according to British media. Insiders criticize that houses are increasingly being used as investment objects, instead of as homes.", artikel, 28 februari 2014; Europese Commissie, Empty Houses for the Homeless project: Casas sin Gente para Gente sin Casa; Housing Europe, Addressing Europe's empty homes problem requires better tools (13 december 2024); Investigate Europe, The empty house: a window into Europe's vacant property problem (14 december 2022).

³ Doras, "Europese studie belicht huisvestingscrisis voor migranten in heel Europa" 21 maart 2025

⁴ Europees Parlement, "Asiel en migratie: feiten en cijfers", 30 juni 2017 (bijgewerkt op 21 november 2024)

⁵ Eurostat, "Living conditions in Europe- housing and renting difficulties", September 2024

⁶ Eurofund, "Leefomstandigheden en levenskwaliteit Onbetaalbare en inadequate huisvesting in Europa", (Luxemburg, Eurofund, 2023) .1

⁷ Duurzame huisvesting voor inclusieve en samenhangende steden, "Urban Communities Land Trust in Europe: towards a transnational movement" (CLT, Brussel 2020).

⁸ Eurofund, "Housing in Europe- editie 2023", (Eurofund, 2023)

⁹ Alleen al in Italië leven bijvoorbeeld meer dan 11.000 vluchtelingen in informele kampementen of gekraakte gebouwen (volgens het MSF-rapport "Fuori Campo"). Ongeveer 12.000 vluchtelingen worden in precare omstandigheden opgevangen in het kamp Idomeni in Griekenland, en tot 24.000 vluchtelingen worden opgevangen in Duitse modulaire accommodaties "Tempohomes", in industriële gebieden in de buitenwijken van steden: Zie Kreichauf R. From forced migration to forced arrival: the campization of refugee accommodation in European cities. Comp Migr Stud. 2018;6(1):7. Zie ook het hoofdstuk "Migranten en onzekere huisvesting" in het PUSH-rapport "Precarious Housing in Europe", 2022.

¹⁰ UN Habitat, Het recht op adequate huisvesting, 2010

¹¹ Raad van Europa, No. 203/2021 European Federation of National Organizations Working with the Homeless (FEANTSA) v. Belgium, 2021; The Brussels Morning, The Alarming Condition of Belgium's Housing Market, 2025.

¹² Human Rights Monitoring Institute, Analytische studie. De situatie van migranten en asielzoekers in Litouwen, 2023.

¹³ OM, "IncludEU", januari 2020-september 2023.

¹⁴ Eurofund, "Housing in Europe - editie 2023", (Eurofund, 2023)

¹⁵ Brussels Hoofdstedelijk Gewest, "Leegstand: wat te doen met leegstaande woningen", 23 april 2025

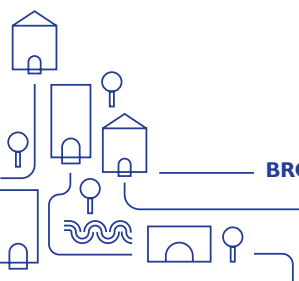
¹⁶ Giuliana Costa en Stefania Sabatinelli Politecnico di Milano (Italië), "Lokale welvaart in Italië: huisvesting, werkgelegenheid en kinderopvang", (Milaan, WILCO, 2013).

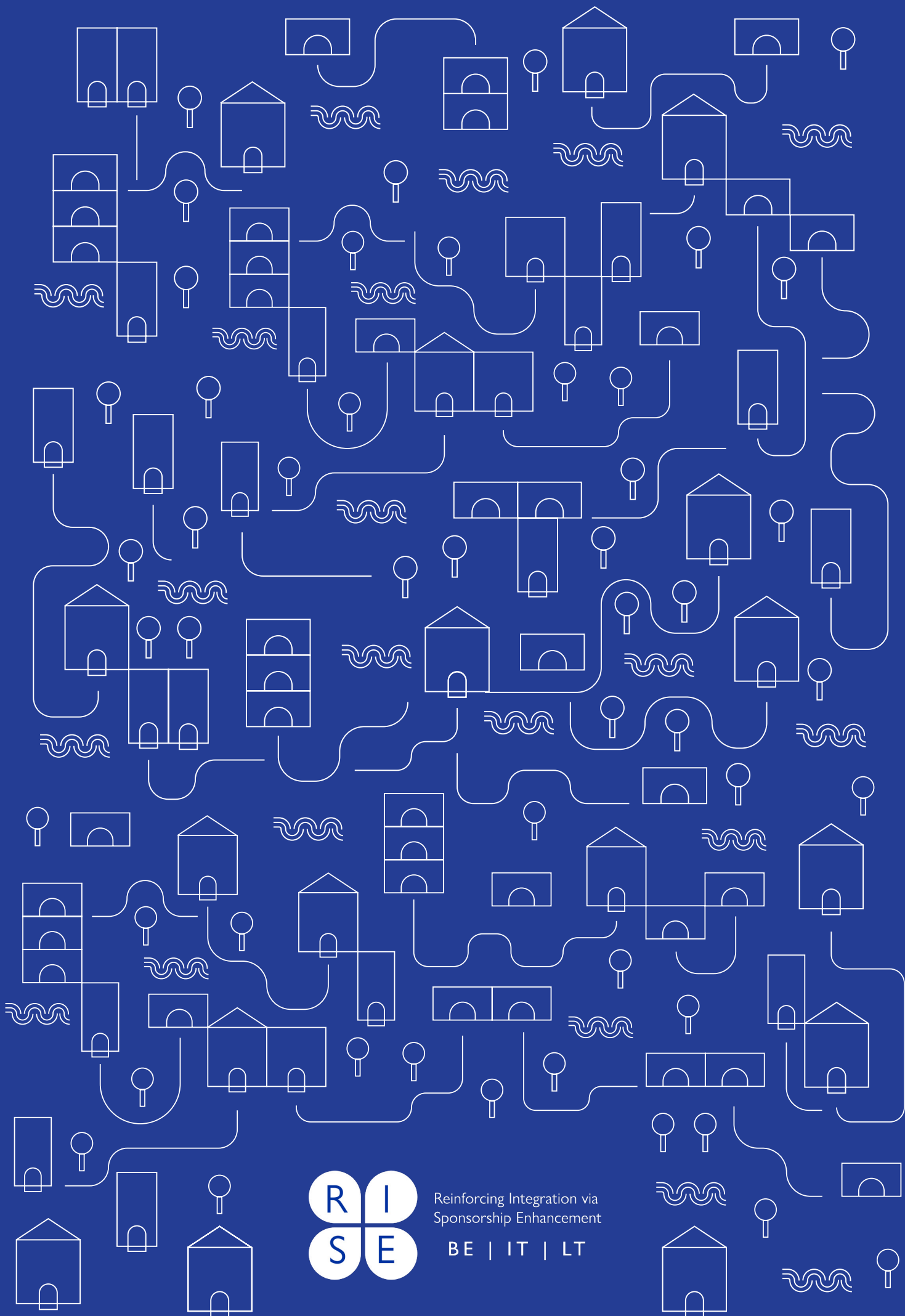
¹⁷ Civil Society Europe, "What we do", 23 april 2025

¹⁸ Europese Commissie, "Woordenlijst", 23 april 2025

¹⁹ Reynolds, Clark-Kaza "Private Sponsorship of Refugees Program: Employment and Immigration Canada's", Refuge: Canada's tijdschrift over vluchtelingen, september 1992. September 1992); en Cherian C. Puthiyottil, 1991. Vreemdelingen verwelkomen in een nieuw land: A Model for Successful Refugee Sponsorship, Minneapolis, Augsburg.

²⁰ Europese Commissie, Aanbevelingen "over legale trajecten naar bescherming in de EU: bevordering van hervestiging, humanitaire toelating en andere aanvullende trajecten", 23 september 2020.

Reinforcing Integration via
Sponsorship Enhancement

BE | IT | LT